

АРЧІ

1974, 1945

Кожна непомітна дрібниця, з певних причин, сьогодні є награвду вельми важливою; тому коли говорять, що та або інша подія «не має значення», це звучить як богохульство. І ніколи не можна знати напевне — як би це краще пояснити? — котрий з наших вчинків чи котре з наших неробств матимуть якісь наслідки в майбутньому.

Е. М. Форстер, Куди бояться заходити ангели

1. Дивовижний другий шлюб Арчі Джонса

Ранній ранок, друга половина сторіччя, проспект Кріклвуд. О 6-й годині 27 хвилин 1 січня 1975 року Альфред Арчібалд Джонс, запакований у вельветовий костюм, сидів, поклавши голову на кермо, у сповненому чадом передмісті Шевальє Мушкетерів і сподівався, що вирок йому винесуть не надто суворий. Він розпластався хрестом у тихій прострації, рот йому відкрився, а руки звисали з обох боків, неначе крила грішного ангела; в кулаках були затиснуті бойові нагороди (в лівому) та свідоцтво про шлюб (у правому), оскільки він твердо вирішив усі свої помилки забрати з собою. В одній з його зіниць нервово пульсував зелений вогник правого повороту, котрий уже нікому буде зробити. Він змирився. Він

приготувався. Він кинув монетку і збирався виконати це рішення. Це було заплановане самогубство — вирок, винесений собі напередодні Нового року.

Проте навіть коли його дихання стало спазматичним, а зір затуманився, Арчі продовжував роздумувати про те, що вибір здійснити свій задум саме на проспекті Кріклвуд був доволі дивним. Дивним таке рішення видалося б і випадковому перехожому, котрий побачив би скоцюрблену фігуру за кермом через вікно авто, і поліцейському, котрий складав би протокол, і місцевому журналісту, якому б доручили нашкребти п'ятдесят слів про цей випадок, і, врешті, найближчим родичам загиблого, котрі б ту газетну заміточку прочитали. Проспект Кріклвуд, затиснутий між похмурим бетонним кінокомплексом та гігантським перехрестям, на визначену йому роль аж ніяк не підходив. Сюди ніхто не приїжджав помирати. Сюди приїжджали хіба, щоби рухатися далі — вперед по шосе А41. Втім, Арчі Джонс і не хотів би померти у якійсь далекій красивій місцині, скажімо, у лісі чи на краєчку зарослої вересом скелі. Арчі думав собі так: люди з села повинні помирати в селі, а міські мешканці мають робити це в місті. І ніяк інакше. *Він помер так, як жив...* ну і всі ці штуки. Виглядало логічним, що Арчібальд має померти якраз на такій жакливій міській вулиці, саме там, куди його закинуло життя, у свої сорок сім років, на самоті в однокімнатній квартирі над занедбаною дешевою крамницею. Він не належав до того типу людей, котрі звикли все планувати прискіпливо — залишати передсмертні записки, давати розпорядження щодо власних похоронів, — він належав до людей, позбавлених подібних фантазій. Просив би лише про клаптик тиші, щоби хтось сказав «тсс», а він міг би сконцентруватися. Щоби було тихо і спокійно, як буває всередині сповідальні чи у той момент, коли думка в голові вже згасла, а слово ще не зазвучало. Він волів покінчити з усім ще до того, як відчиняться крамниці.

Зграя місцевих голубів хижо спікірувала з невидимого карниза, цілячись на дах автомобіля Арчі, проте в останній момент птахи зробили елегантну петлю і всі, як один, при-

землилися на вивіску кошерної крамниці різника Гусейна-Ішмаеля. Арчі вже був занадто далеко, щоби чути, який вони при цьому зчинили галас, проте він внутрішньо посміхався, спостерігаючи за птахами, які саме загіджували брунатними плямами білу стіну навпроти. Він дивився, як голуби, опустивши голівки, заглядають у рурку водостічної труби, як запитливо дивляться на кров, котра сочиться з мертвих тіл курчат, ягнят та телят, розвішаних, як шуби на вішаках, у крамниці. А він — невдаха. Голуби мали чуття на невдах, тому вони й минули Арчі, полетівши геть. Адже він не знав, що, хоча шланг пілососа, прикріплений до вихлопної труби, продовжував нагнітати до салону авто отруйний чад, фортуна від Арчібальда цього ранку не відвернулася. Ледве видима плівка удачі проступала на ньому, немов свіжа роса. Доки він то непритомнів, то повертався до тьми, рух планет, музика сфер, непомітне коливання крилець метелика тигрової молі у Центральній Африці, словом, весь огром того, через що лайно у світі таки трапляється, змовився дати Арчі ще один шанс. Десь якимось, хтось вирішив, що він повинен жити.

Власником крамниці Гусейна-Ішмаеля був Мо Гусейн-Ішмаель — величезний бугай, у котрого волосся над лобом стирчало, немов качиний хвіст. Мо вірив, що причиною всіх його страждань є голуби: саме голуби, а не їхній послід на стінах. «Лайно — це не лайно, — бурмотів Мо свою мантру, — голуби — оце справжнє лайно». Тому ранок, коли Арчі майже помер, почався для Гусейна-Ішмаеля звично: Мо випер свій гігантський живіт на підвіконня і заходився розмахувати різницьким ножом, сподіваючись зупинити надокучливий брунатний дощ.

— Ану геть звідси! Забирайтеся, малі засранці! Так! ШІСТЬ ВРЯД!

Останній зворот був явним імігрантським запозиченням з англійської гри в крокет, в якій найкращий удар вражав одразу шість ворітьєць.

— Веріне! — гукнув Мо кудись униз, тріумфально здіймаючи над головою закривавленого ножа. — Тепер твоя черга полювати, хлопче. Готовий?!

Внизу на тротуарі стояв Верін — неймовірно ожирілий хлопчик-індус, котрий вчився у школі за рогом, а сюди помилково потрапив на практику; виглядав він неначе жирна крапка під вигнутим знаком запитання Мо. Тепер Верін мав вилізти по драбині нагору і зібрати кавалки розшматованого голуба у герметичну торбинку, зашнурувати її, а потім викинути рештки у сміттєвий бак на іншому кінці вулиці.

— Давай, ворущись, сосиско! — заволав, з'явившись у дверях, один з помічників Мо, після кожного слова пацаючи Веріна мітлою по задниці, ніби розставляючи знаки пунктуації. — Ану-підніми-свій-товстий-індо-ганезький-зад-наверх-слоняро-і-прибери-того-роздовбаного-голуба-геть!

Мо витер піт зі свого чола, форкнув й оглянув вулицю; його погляд зачепився за порожні крісла та зачовгані килимки, котрі були виставлені на вулицю біля забігайлівки для місцевих п'яничок, ігрові автомати поблизу торгового центру, брудні ложки на столиках і таксівки біля тротуару — все було обгиджено птахами. Одного дня, так вірив Мо, мешканці Кріклвуда ще дякуватимуть йому за його щоденне полювання; настане такий час, коли жоден чоловік чи жодна жінка на проспекті вже не муситимуть змішувати одну частину прального порошку з чотирма частинами оцту, щоби відмивати ту гидоту, котру голуби розсівають над світом. «Лайно не є лайном, — задумливо повторив різник, — голуби — ото справжнє лайно». Мо був єдиною людиною у цілому кварталі, котра знала правду. У всій цій справі він справді відчував присутність дзену — він бажав добра всім людям на землі, — і саме у той момент трапилося йому побачити машину Арчі.

— Арша-аде!

Хитроокий худючий молодик з підківкою вусів, одягнутий у чотири відтінки брунатного, вийшов на цей клич з крамниці, витираючи на ходу покривавлені долоні.